

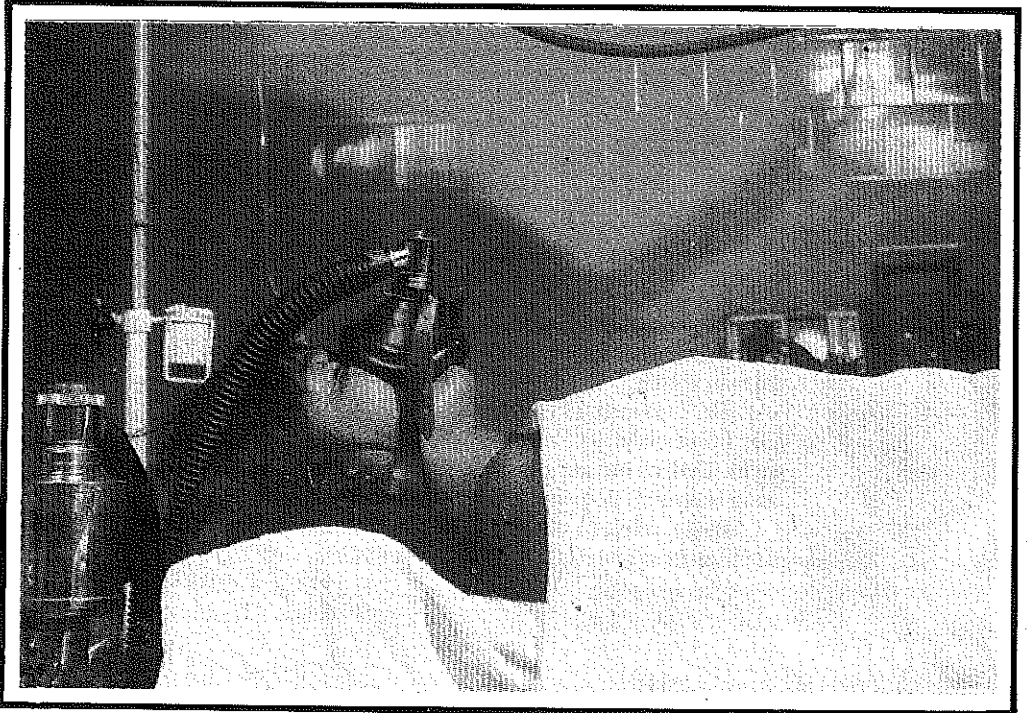
AMELİYATLARDA OLASI BİR RİSK UNSURLU: İLAÇ ETKİLEŞMELERİ

İsmail ÜSTEL

A meliyat sırasında ya da hemen sonrasındaki ölümler, son zamanlarda basına sıklıkla yansımaktadır. İleri sürülen nedenler arasında, anestezi (narkoz) önde gelmektedir. Anesteziye bağlı olduğundan şüphelenilen ölümlerde çok çeşitli etmenler rol oynayabilir: Hastanın ameliyat öncesinde gereğince değerlendirilip değerlendirilmediği, kullanılan anestezi ilaçları, uygulanan anestezi tekniği, anestezi uygulayan kişinin yeterli düzeyi, idyosenkrazi vs.

Anestezinin riskleri üzerinde durarak "çizmeyi aşacak" değilim. Ancak, bir eczacı olarak, ameliyatlarda olası risk unsuru olabileceğini düşündüğüm ilaç etkileşimleri konusunu gündeme getirmek istiyorum. Ameliyat riski bakımından özellikle iki grup ilaç etkileşimi dikkati çekmektedir:

a) Genel anestetiklerle olan ilaç etkileşimleri (Tablo 1) ve b) Nöromusküler bloke edicilerle olan ilaç etkileşimleri (Tablo 2).



Tablo 1 – Genel Anesteziklerle Olan İlaç Etkileşmeleri (*)

Etkileşen İlaç	Etkileşmenin Sonucu
– Aminoglikozit Antibiyotikler (gentamisin, kanamisin, kolistin, neomisin, streptomisin, viomisin)	Nöromusküler bloğun uzaması Solunum depresyonunun artması
– Rauwolfia Alkaloidleri (alseroksilon, deserpidin, resinamin, reserpin, sirosingopin)	Hipotansiyon
– Sempatomimetik Aminler (adrenalin, amfetamin, dopamin, efedrin, fenilefrin, izoproterenol, levarterenol, mefentermin, metaraminol, metoksamin)	Ventriküler aritmi

(*) NOT: Yalnızca solunum ve dolaşım sistemlerini etkileyen ilaç etkileşmeleri belirtilmiştir.
KAYNAK: Ayanoğlu, G. ve ark.: İlaç Etkileşmeleri. Yargıçoğlu Yayınevi, Ankara, 1984.

Tablo 2 – Nöromusküler Bloke Edicilerde Olan İlaç Etkileşmeleri

Etkileşen İlaç	Etkileşmenin Sonucu
– Alkileyici Antineoplastikler (*) (mekloretoamin, siklofosfamid, tiyotepa, trietilenmelamin)	Nöromusküler bloğun uzaması Solunum depresyonunun artması
– Aminoglikozit Antibiyotikler (gentamisin, kanamisin, kolistin, neomisin, streptomisin, viomisin)	"
– Benzodiazepinler (diazepam, flurazepam, klonazepam, klorazepat, klordiazepoksit, nitrazepam, oksazepam)	"
– Diüretikler (Potasyum kaybına yol açan) (civalı diüretikler, etakrinik asit, furosemid, kinetazon, klorotiyazit ve tiyazit grubu diğer diüretikler, klortalidon, metolazon)	"
– Ekotiyopat iyodür (*)	"
– Kinakına Alkaloidleri (çinkofen, kinidin, kinin)	"

- Lokal Anestezikler
(bupivakain, lidokain,
mepivakain, prilo kain, prokain) "
- Morfin "
- Prokainamid "
- Propranolol "

(*) NOT: Alkilleyici antineoplastikler ve ekotiyopat iyodür yalnızca süksinilkolin ile etkileşir.

KAYNAK: Ayanoglu, G. ve ark.: İlaç Etkileşmeleri. Yargıçoğlu Yayınevi, Ankara 1984.

İlaç etkileşmeleri, günümüzde tam olarak açıklığa kavuşmamış bir konudur. Klinikte kesinlikle kanıtlanmış olan ilaç etkileşmeleri, oldukça sınırlı sayıdadır. Diğerleri ya yalnızca hayvan deneylerine dayanan, ya klinikte yeterince kanıtlanmamış ya da klinik kanıtları birbiriyle çelişen etkileşmelerdir. Bununla beraber - yalnızca bir olasılık dahi olsa-ameliyat riskleri arasında ilaç etkileşmelerinin üzerinde de durulması zorunludur. Bu ise hastaların ameliyat öncesi değerlendirilmesinde ilaç profilinin de gözönüne alınmasını gerektirir. Hastanın kullanmakta olduğu ilaçların yanısıra, son haftalarda kullanmış olduğu ilaçlar da gözden geçirilmelidir. Eczacı - özellikle hastane eczacısı - bu grup olası ilaç etkileşmeleri konusunda cerrahı ve anestezi uzmanını uyarabilecek konumdadır. Böylece; ilacın kesilmesi, ilaç tedavi planının yeniden düzenlenmesi ya da ameliyat sırasında kullanılacak genel anestezik ve nöromüsküler bloke edici ilaçların gereğince seçilmesi gibi önlemler alınabilecektir. Diğer taraftan, zorunlu olarak kullanılan ilaçlar olası bir etkileşmeyi gündeme getiriyorsa, bu risk önceden bilinecek ve çeşitli seçeneklerin yarar/risk oranları karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilecektir.

Artık "ilaç danışmanlığı" biçiminde de tanımlanan eczacılık mesleği, ilaç etkileşmeleri üzerinde önemle durmaktadır. Ameliyat riski olasılığı taşıyan ilaç etkileşmeleri ise, çok daha titizlikle ele alınması gereken bir konudur. Siz de öyle düşünmüyor musunuz?

